

Författare

Christer har koll på kändisarna som gått på Rudbeck

Christer Blohm är känd som ÖSK-oraklet av NAs sportredaktion. Men han är så mycket mer. Nu skriver han på en bok om kändisar och innovatörer som läst vid Rudbecksgymnasiet där han själv är lärare.

REPORTAGET. Vi går med lära- ren Christer Blohm i skol- korridoren och Christer kastar "hej" och "tjena" hit och dit till eleverna. En tjej gör "high-five" med Christer, snackar lite, båda skrattar. Det är intetsvårt att se att Christer är en populär lärare på Rudbecksgymnasiet. Han är lärare i historia och samhällskunskap och dessutom skolans ansvarige för IT-utveckling.

När vi träffas är han i full färd med att planera ett besök av franska elever från Normandie på skolan. Det är ett mångårigt utbyte och mötet med Rudbecksskolan inleds traditionsenligt med en presentation i Rudbecksskolans imponerande gamla bibliotek i klassisk Jugendstil. Biblioteket är byggt 1901 liksom hela den gamla stenborgen som är den ursprungliga delen av skolan.

Det är också där vi sätter oss och pratar med Christer, i skolans finaste rum. Vi är inte själva där, där sitter också grupper av lägmålt arbetande elever. Trots det högtidliga rummet kan man se rester av att några ätit pizza där. Christer blir inte uppörd över det, det verkar vara ok. Lokalen är gammal men öppen för eleverna, i hyllorna står inga dyrbarheter, säger han och fortsätter berätta om det franska besöket.

- Eleverna från Frankrike kommer från staden Alençon i Normandie. Våra elever var där i våras och nu

är det deras tur att komma hit, säger Christer.

Han inleder alltid det franska besöket med att knyta samman Sverige och Örebro med Frankrike och Alençon. Det visar sig att många av Rudbecksskolans elever blivit kända och gjort kända produkter genom tiderna. På Rudbecksskolan har det gått elever som spionerat åt bröderna Nobel, som byggt Sveriges första bil, som tagit fram det moderna kullagret, med mera. Vi ska återkomma till dem.

- Jag visar att Frankrike och Sverige hör ihop. Jag brukar fråga om det finns någon Volvoförsäljare i deras stad - och det finns det. Och så frågar jag om de känner till Zlatan - och det gör de ju. Jag frågar om de spelat dataspel Minecraft som bland annat utvecklats av en örebroare - och det har de. Dessutom har vi ju ett kungahus från Frankrike och jag brukar visa bilden på kung Oscar den andre när han invigde Rudbecksskolan.

Christer är måhända inte fransklärare men han gillar Frankrike och åker ofta dit, följer med på utbytet som skolan har och håller i historieundervisningen på resan. Intresset för Frankrike började redan när han var 18 år och tägluffade.

- Jag har velat bli historielärare sedan högstadiet och åkte för att se invasionsstränderna från 1945 i Normandie och fastnade

direkt för landet. Det finns så mycket intressant där; havet, stränderna, kulturen, ostarna, calvados, musslor. Tänk att äta moules marinée med pommes frites och dricka ett glas kallt vitt vin till. Fantastiskt, säger Christer och får även mig och fotografen att längta dit.

Sedan många år, åker han och frun till Frankrike varje sommar, till olika resmål varje gång. Ibland reser de ensamma, ibland med goda vänner. Självklart pratar han franska fast han hävdar själv att hans franska inte är så bra.

För att fortsätta kring skolbesöket från Frankrike ser Christer också till att de franska eleverna får spela bandy när de är i Örebro.

- Det blir ett helt bandypaket som börjar med att vi äter köttbullar med sås och potatis och lingonsylt och sedan får de spela bandy med klassisk bandyportfölj med kaffe till, fortsätter Christer.

Därmed har vi tangerat ett annat av Christers passioner, nämligen ÖSK.

För även om Christer gärna åker till Frankrike, skulle han aldrig åka när ÖSK spelar fotboll eller bandy.

Christer berättar att han är örebroare sedan generationer. Han var släkttforskar och hittat förfadern och skräddaren Nils Gerlin som arbetade och bodde i Örebro på 1600-talet. Det grämer honom lite att han själv är född i Knislinge i Skåne, säger han och ler lite, konstaterar att han får dras med det, att det står Knislinge i passet i stället för Örebro. Han var bara sju dagar när han och föräldrarna flyttade till Örebro.

ÖSK kom in i hans liv tidigt.

- Morfar spelade i ÖSK på 10-talet och mormor var elitgymnast i ÖSK på 20-talet. Jag själv har varit på varen-

da ÖSK-match med en sex, sju undantag sedan 1961. Jag spelade fotboll och bandy fram till dess att jag var tvungen att börja läsa läxor på allvar. Sedan har jag varit barn- och ungdomstränare i både fotboll och bandy när sönerna var yngre.

Men det är inte bara ÖSK-fotboll.

- Jag har också sett många av bandymatcherna, säger han och ler lite sådär så jag inser att han själv tycker att hans ÖSK-intresse är lite nordigt.

Semestrarna till Frankrike är alltid väl inplanerade mellan spelsäsongerna för att han inte ska missa några matcher. Frun Britt-Louise är inte det minsta intresserad av ÖSK men som Christer säger; hon visste ju att han var passionerat intresserad av ÖSK när de träffades. Hon får helt enkelt ta det.

Christer har också skrivit två böcker om ÖSK samt en bok om Svenska fotbollslaget. Som den kalenderbitare han är, finns mängder av namn och resultat i alla böckerna.

- I boken om Svenska fotbollslaget har jag med varena match med alla laguppställningar som Svenska fotbollslaget spelat genom tiderna utom en match mot Thailand någon gång på 70-talet.

Det är inte konstigt att han gjort sig känd som ÖSK-oraklet, bland annat hos NAs sportreportrar. Men själv är han inte helt bekväm med det epitetet.

- Att vara ett orakel som ska ha alla uppgifter i huvudet känns krävande och svårt att leva upp till, tycker han.

Men han har ju så klart fått ÖSK:s guldmedalj för sitt ideella arbete i klubben, han fick det 2008.

Nu han har breddat ämnen för böcker och just nu

skriver han på en bok om kända elever som gått på Rudbecksskolan sedan den startade 1857. Rudbecksgymnasiet firar nämligen 160 år 2017.

Det visar sig finnas många spännande elever och historier. Boken har krävt massor av research, berättar Christer. Så plockar han fram ett gammalt fotografi som visar kända gossar på stolar i gröngräset - 1872 års avgångsklass. Det är en av de skolklasser som han fokuserat extra på inför sin nya bok.

- Titta på grabben i mitten i övre raden. Det är Johan Alfred Törnquist. Han blev med tiden industrispion för bröderna Nobel som försökte hitta ett sätt att fraktionera fotogen ur olja, säger han.

För att få fram information om Törnquists liv har han bland annat fått leta i gamla tidningsklipp från USA. Vissa uppgifter har tagit honom två månader att få fram. Men han tycker att det varit värt det.

Han nämner också andra kändisar som gått på Rudbecksskolan, som Sven Wingquist som uppfann kullagret som vi känner det, Gustaf Larsson från Vintrosa som byggde Sveriges första Volvo - som på Fordmanér fick heta just Larsson, Gustaf Eriks- son från Lindesberg som byggde den första svenska bilen Vabis. Han har också plockat fram kvinnor från skolan, bland annat de första som kämpade för att få läsa där. I början var deras öde att få läsa med de manliga eleverna men inte få ta examen.

- Den första som fick ta riktig examen var Karin Wilson som blev kemist. Jag ska forska vidare kring uppgifterna att hon var den som tog fram tetrapacs specialpapper för mjölkkartonger vid pappersbruket i Skoghall utanför Karlstad där hon arbetade.

Lärare på Rudbecksskolan

Namn: Christer Blohm, 61.
Familj: Frun Britt-Louise Toresson Blohm samt vuxna sönerna Anders, 33, Erik, 31 och Per, 25.
Bor: I radhus i Skebäck.
Arbetar som: Lärare i historia och samhällskunskap på Rudbecksgymnasiet samt är skolans IT-ansvarige.
Känd som: ÖSK-oraklet och ÖSK-entusiast som bevisat de flesta fotboll- och bandymatcher.
Också känd som: Skriver böcker om ÖSK och fotboll.
Aktuellt: Ska skriva en bok om kändisar som läst på Rudbecksskolan.

En annan som gått på skolan är Melker Schörling, aktiehandlare som numera ligger tio i topp bland Sveriges rikaste.

- Jag brukar säga att om man ska bli rik ska man gå på Rudbecksgymnasiet, säger Christer Blohm, ler och fortsätter att rabbla kändisar.

- Jens Bergensten som är en av personerna bakom dataspel Minecraft, han har gått på Rudbecksskolan. Anders Utbult som är talskrivare till statsminister Stefan Löfven har också gått på Rudbecksskolan.

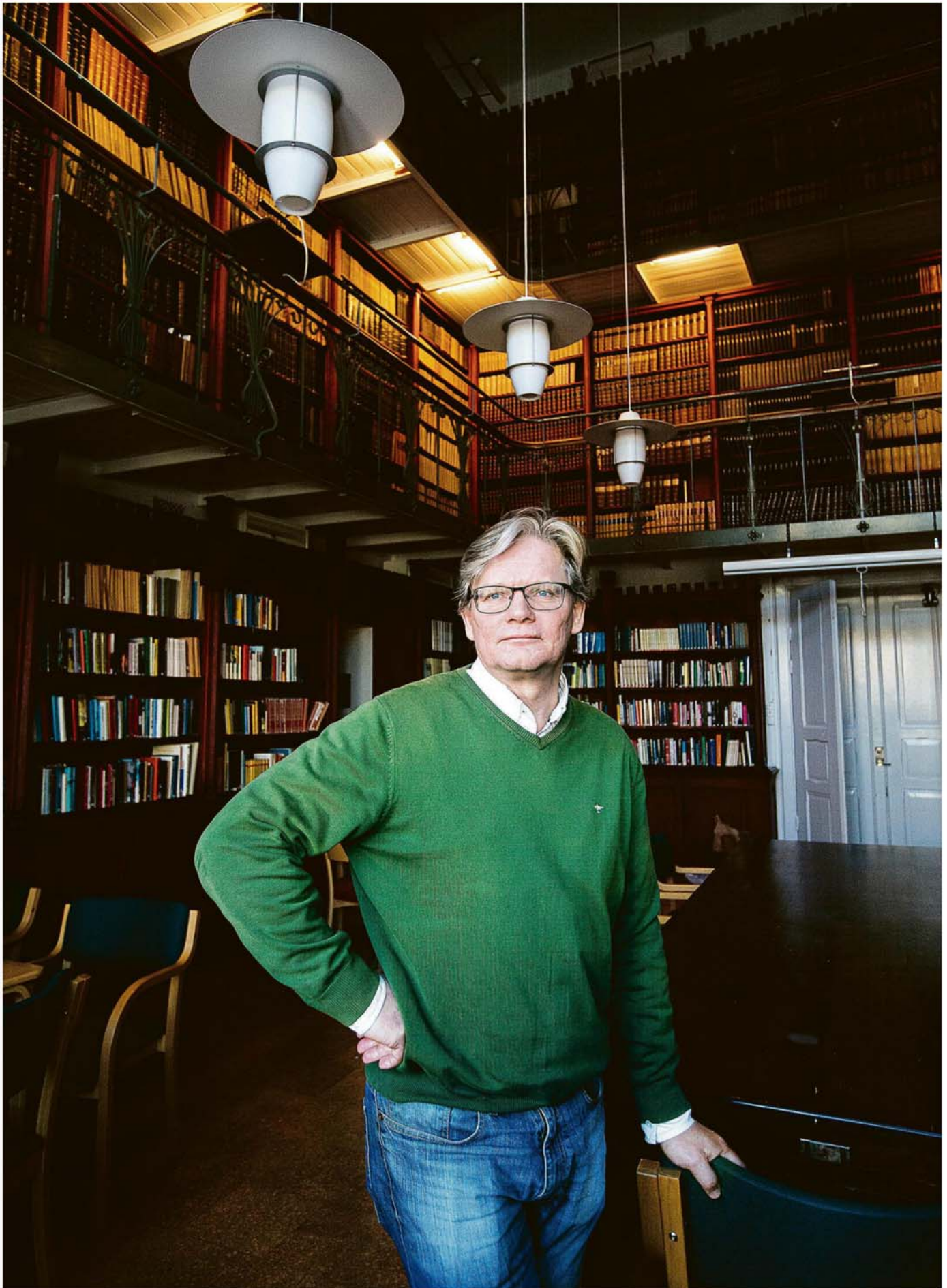
Men själv har Christer inte gått på Rudbecksskolan.

- Jag visste ju tidigt att jag ville bli historielärare så jag gick på Risbergska, säger Christer och tillägger att han då var med och startade Krampen.

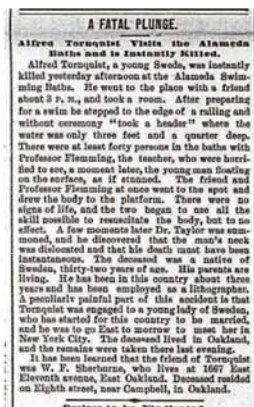
MARITA HELLBERG DANIELSSON
marita.hellberg.danielsson@na.se
019-15 50 41

Läs ett utdrag ur Christers kommande bok på nästa uppslag.

KÄNDISTÄTT. Christer Blohm är läraren som gör Rudbecksskolans gamla bibliotek till ett nav i teknikens historia genom att berätta om gamla elever som blivit kända innovatörer. Foto: Sofie Isaksson

Spännande öde

Efter väldigt mycket letande fick Christer Blohm fram tidningsnotisen som berättar om Alfred Törnquists tragiska död.

RUDBECKSGYMNASIET. – Jag brukar säga att om man ska bli rik ska man gå på Rudbecksgymnasiet, säger Christer vatörer som läst på skolan.

Kommande bok. Christer Blohm skriver på en bok om före detta Rudbeckselever. En av dem han har forskat om är Alfred Törnquist som kom att bli Alfred Nobels spion. Törnquist fick ett spännande liv som globetrotter och industrispion. Han dog tidigt i en olycka.

Berättelsen om hur den före detta Rudbeckseleven Alfred Törnquist blev spion åt Alfred Nobel

Här är ett utdrag ur Christer Blohms kommande bok om före detta eleven vid Rudbecksskolan Johan Alfred Törnquist – Bröderna Nobels spion.

På sommaren 1878 kom en ung man vid namn Alfred Törnquist till Paris för att besöka världsutställningen, den tredje någonsin. Här skulle visas upp det senaste när det gällde konst och teknik. Nya uppfinningar var Törnquist stora intresse, men han kunde också se "La tète de la statue de la Liberté" (frihetsgudinnan som så småningom skeppades till New York) som var utställd på Marsfältet. Det var inte den första världsutställning som han besökt. Törnquist hade 22 år gammal arbetat vid den svenska avdelningen på världsutställningen i Philadelphia i USA två år tidigare. Nu var han på väg hem via Paris till Sverige, men ett möte med en svensk affärsman ledde till ett annat möte som skulle förändra planen.

Av denne affärsman blev Törnquist introducerad för Alfred Nobel. Författaren Sigvard Strand har beskrivit mötet: "Nobel bjöd den unge mannen på lunch och inledde konversationen med häftiga angrepp på religionen och den religiösa andan. Nobel älskade att debattera och lät då gärna paradorer och vilda idéer hagla omkring sig - för att få motparten engagerad. I det här fallet lyckades Nobel över förväntan,

hans gäst var nämligen varmt religiös. När den första häpnaden hade släppt fick Nobel rejält var på tal. Som bekännande kristen var Törnquist van att debattera ämnet. Men innan det urartade avbröt Nobel meningsutbytet, reste sig, tryckte Törnquists hand och komplimenterade honom till att han vågat stå för sin övertygelse. På stående för lovade Nobel att skaffa honom arbete."

Förutom att man diskuterar de religiösa frågorna fanns det annat som avhandlats under lunchen. I samtala hade Nobel förstätt att Törnquist också var en ovanligt begåvad ingenjör, med särskilt intresse för kemiska processer. Det slumpade sig vid det här tillfället så att Nobels bror Robert var i Paris för att överlägga om sin och den tredje brodern, Ludwigs, oljeindustri i Baku i Ryssland. Alfred Nobel hade satsat pengar i sina bröders projekt och tillsammans var de angelägna att utveckla sin industri. De hade stora planer. Efterfrågan på fotogen vid den här tiden var stor och ökade med väldig fart eftersom de nya lamporna blivit allt bättre. Dessutom ökade behovet av bra ljuskällor kraftigt, inte minst i den växande industrin. Fabriksbyggnaderna blev allt fler och allt större. Ludvig och Robert Nobels mål var att få fram ett renare och mer effektivt fotogen. Man hade en viss aning om hur det skulle gå till.

Robert Nobel, som snabbt förstod att den unge svenske ingenjören Alfred Törnquist, hade kapacitet att vara behjälplig med det man hade att försöka lösa och anställde honom omgående. Törnquist första uppdrag var att bege sig till Marseilles, där företaget Credit Mobilier och den franska familjen Rothschild kontrollerade ett oljeraffinaderi. Under en tid arbetade Törnquist som maskinist med uppdraget från Nobelbröderna att ta reda på så mycket som möjligt om processen, i sina brev till honom ställde de frågor som Robert Nobel skrev till Törnqvist: "Sök om möjligt, att blifva biträde åt maskinisten eller någon annan bättre befattning och lämna ej fabriken innan allt som kan läras blifvit inhämtat." Nobels och Törnquists mellanhandvanden handlade alltså om ett utstuderat industrispionage.

Men Törnquist var inte nöjd med det han såg och visste råd, han föreslog att han i stället skulle återvända till USA. Där hade oljeindustrin kommit i gång ordentligt och i december 1878 var han tillbaka i det land han lärt känna under sin två års långa vistelse där tidigare. Hans destination var nu Oil City i Pennsylvania. Det här var i en tid då det pågick en kamp om den internationella oljemarknaden mellan den amerikanska familjen Rockefeller och franska familjen Rothschild med intres-

sen i Ryssland. Men bröderna Nobel ville också vara en del av den, i synnerhet då de kontrollerade stora tillgångar av olja i Baku i Ryssland.

När Alfred Törnquist gav sig i väg hade han på uppmaning från Alfred Nobel med sig ett antal prover på bergolja från Baku. Vid ankomsten till USA lät Törnquist genast låta analysera proverna. Resultatet blev avgörande, den ryska oljan visade ha andra egenskaper än den amerikanska vilket betydde att om man skulle få ut det mesta av den ryska oljan krävdes en annan process, en annan typ av raffinering. I det läget ville Robert Nobel att Törnquist genast skulle komma till Baku för att försöka få i gång den nya typen av produktion av nafta och fotogen. Den unge svensken hade dock inte för bråttom, han ville få ut mer av sin vistelse. Det gjorde Robert Nobel en smula oroad, det handlade ju trots allt om industrispionage och Robert var rädd att namnet Nobel skulle hamna i dålig dager, i februari 1879 skrev han till Törnqvist: "Innan allt som är nödvändigt hunnit grundligt inhämtas i lys- och smörjoljeberedningen tillråder jag inga andra studier, ty sådant skulle kunna väcka misstankar som försvårade Edert förhållande, men när dessa äro undangjorda bör Högädle Herr studera deras transporter per rör och allt som tillhör denna bransch. Till sist vore det

önskvärt om H H, utan att nämna vårt namn, hos de största & bästa fabriksfirmorne kunde skaffa sig nyaste prisuppgifter å borredskap, alla slags rör, ångpannor och behöfliga maskiner."

17 maj samma år skriver Ludvig Nobel till Törnqvist och ber honom att sända förslag och ritningar på kylfat och destillationspannor. Brevet avslutas med en uppmaning om att Törnqvist inte skall avslöja någon något om de planer de har formulerat. Törnqvist strävade efter var att komma fram till en process vid framställningen av fotogen som gjorde att den kunde destilleras kontinuerligt, hans föreställning var att produkten kunde produceras snabbare och få en betydligt högre kvalitet. Just den kontinuerliga processen var nytt i branschen, det hade ingen tidigare gjort. Han dröjde sig därför kvar i USA och arbetade strävsamt vidare. Allt eftersom lämnade han rapporter och skisser till bröderna Nobel i Baku och i början av sommaren skrev de tillbaka att det nu var dags för Törnqvist att komma till Ryssland. Men innan Alfred var färdig såg han till att gå igenom litteraturen i ämnet som fanns i USA och dessutom studerade han de patent som var sökta inom området. Sålunda avslutade han denna gång sin vistelse i USA med besök på Patentverket och Library of Congress. Under resan till

Blohm som skriver en bok om kändisar och inno-
Arkivfoto: Katarina Hansteb

ÄVENTYRLIG. Alfred Törnqvist är den korta killen som står som nummer tre från vänster i översta raden på det här klasskortet från 1872.
Han skulle få ett kort med äventyrligt liv.

Ryssland tog Alfred på nytt vägen över Paris och träffade återigen sin namn. Han stannade som gäst hos Alfred Nobel en vecka och här fick han tillfälle att träffa Alarik Liedbeck, Nobels specialist på kemisk process-teknik. Utifrån Törnqvists nyvunna kunskaper och uppgifter han i all hemlighet inhämtat och vilka han noga sammanställt systematiskt, kom de tre tillsammans fram till en principiell lösning på en ny process. Nu gällde det för Törnqvist att genomföra det i praktiken. Den 22 september kom han så fram till Baku och satte genast i gång arbetet. Det började med en experimentell modell i liten skala. Han blev "förste byggnadsingenjör och överingenjör". Sedan följde en tid av experiment och beräkningar. På kort tid lärde sig Törnqvist av nödvändighet ryska, både att tala och skriva språket. Under sensommaren började man nå framgångar och Törnqvist fick uppdraget att konstruera en anläggning för den kontinuerliga destillationsprocessen i full skala. När produktionen väl kom i gång i den nya anläggningen gav det snabbt resultat. Inom ett par år var bröderna Nobels produktion av fotogen så effektiv att man kunde framställa fyra gånger mer än den näst största producenten och totalt större än de fem konkurrenter som fanns på den ryska marknaden.

Tyvärr fick inte Alfred Törnqvist under så lång tid följa denna utveckling på nära håll, han insjuknade i en lungsjukdom. Johan Alfred Törnqvist föddes på Grönberga i Arboga 1854. Hans far var mjölnaren Carl Johan Törnqvist, ursprungligen från Svennevad, och hans mor Christina Lovisa Gustafsdotter, ursprungligen från Sköllersta. Fadern var 31 år gammal och modern 34 år gammal när Alfred föddes. Ganska snart fick han två bröder. Båda fick ett mycket kort liv, Carl Arvid var knappt fyra år när han dog 1860, David dog nyss fyllda två när han drunknade 1862. Samma år fick Alfred en syster som döptes till Lydia och ett par år senare ytterligare en syster som fick namnet Lovisa. Lovisa döptes aldrig i den Svenska kyrkan, skälet till det var att hela familjen hade anslutit sig till ett baptistiskt samfund efter det att konventikelplakatet avskaffats i Sverige 1858. I slutet av 1860-talet flyttade familjen till Västerås och fadern Carl hade nu tagit steget över till fastighetshandel och även blivit byggmästare. Alfred började studera vid Västerås högre allmänna läroverk, där han tog examen 1869. Samma år kom Alfred till Örebro för att studera på stadens Tekniska elementarskola. Det kom att bli en synnerligen händeriker tid för den unge mannen. Han visade sig vara av en särskild begåvning och klarade samtliga

ämnen på bästa sätt, flertalet med högsta betyg. Dessutom var han en av de elever som hade stora framgångar med en av de modeller de byggde i ämnet konstruktion. En av modellerna gav första pris vid industri- och konstutställningen i Köpenhamn 1872. Alfred var klassen bästa elev och med ett strålande betyg följde också att han tilldelade ett stipendium på 75 riksdaler. **Alfred var också** en målmedveten ung man, då han lät översätta sina betyg till andra språk. Att han hade en ambition att verka utomlands var tydligt. År 1872 började på Kungliga Tekniska Institutet i Stockholm. Snart såg lärarna också där Alfreds begåvning, han rekommenderas att "läsa lite till" för att kunna gå direkt till det tredje och sista året. Under det första året fick han följa både den första och andra årskursen och året därpå gick han direkt till tredje året. Alfred sin tog examen i juni 1874, "en vacker examen". Även dessa betyg lät han översätta till flera andra språk. USA var uppenbarligen hans mål. Efter ett par kortare anställningar i Sverige fick han alltså anställning vid den svenska avdelningen på världsutställningen i Philadelphia i USA 1876 och när han sedan på vägen hem, i Paris, träffade en viss Alfred Nobel tog alltså hans liv en annan vändning. Den unge ingenjören Törnqvist,

som så framgångsrikt tjänat bröderna Nobel och bidragit till deras samlade förmögenhet, både genom att inhämta uppgifter i hemlighet och med sina ingenjörskunskaper, fick aldrig ta del av den rikedom han så väl kanske hade förtjänat. Efter det han blivit sjuk i Baku tillbringade han en tid på rekreationsresor för att sedan ta avsked från Nobels företag i september 1885. Året därpå återvände Törnqvist till USA och bosatte sig denna gång på västkusten. I mars meddelar han sina vänner att han förlovat sig och Robert Nobel skriver till honom: "visste inte att du umgicks med sådana funderingar, som att övergiva det glada ungarstämnet." Robert blir också förvånad att hans blivande fru inte är från den nya världen, hon är "hamburgska". **Nu är Alfred Törnqvist** 32 år, och längre kommer hans liv inte bli. Han dyker i en bassäng som är för grund, bryter nacken och dör. I tidningen Daily Alta California meddelas fredagen 16 juli 1886. A FATAL PLUNGE. Alfred Törnqvist dödsorsak: Alameda Baths and Is Instantly Killed. Alfred Törnqvist, a young Swede, was instantly killed yesterday afternoon at the Alameda Swimming Baths. He went to the place with a friend about 3 pm., and took a room. After preparing

for a swim he stepped to the edge of a railing and without ceremony "took a header" where the water was only three feet and a quarter deep. There were at least forty persons in the baths with Professor Flemming, the teacher, who were horrified to see, a moment later, the young man floating on the surface, as if stunned. The friend and Professor Flemming at once went to the spot and drew the body to the platform. There were no signs of life, and the two began to use all the skill possible to resuscitate the body, but to no effect. A few moments later Dr. Taylor was summoned, and he discovered that the man's neck was dislocated and that his death must have been instantaneous. The deceased was a native of Sweden, thirty-two years of age. His parents are living. He has been in this country about three years and has been employed as a lithographer. A peculiarly painful part of this accident is that Törnqvist was engaged to a young lady of Sweden, who has started for this country to be married, and he was to go East to morrow to meet her in New York City. The deceased lived in Oakland, and the remains were taken there last evening. It has been learned that the friend of Törnqvist was W. F. Sherburne, who lives at 1667 East Eleventh avenue, East Oakland. Deceased resided on Eighth street, near Campbell, in Oakland.